

2016-06-16

Er ref: Ku 2016/00181/D

Vår ref: 2016/150-114

Kulturdepartementet
ku.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande - EU på hemmaplan (SOU2016:10)

Regionförbundet i Kalmar län uppskattar det initiativ som regeringen 2014 tog för att belysa den svenska delaktigheten i EU-relaterade frågor. Vi instämmer i betänkandets slutsats vad gäller det demokratiska underskottet i EU-relaterade frågor och i analysen av de brister som rör kunskap, maktförskjutning och informationstillgång. Vi vill särskilt betona den maktförskjutning som skett mellan administration och politik där vi instämmer i utredningens slutsats att det svenska inflytandet idag i stor utsträckning sker genom deltagande från tjänstemän från nationella myndigheter och där det politiska inflytandet och därmed ansvarsutkrävandet ur demokratisk synvinkel kan ifrågasättas.

Vi kan också konstatera att svenska kommuner och regioner hade ett betydligt starkare engagemang i EU och internationella frågor efter murens fall och fram till EU:s Östutvidgning 2004. Det fanns under den perioden ett flertal nationella, ofta Sida-finansierade finansieringsinstrument som stimulerade till internationella kontakter och projekt. Interreg-programmet var dessutom mer anpassade till kommunala och regionala ansvarsområden vilket ytterligare bidrog till utvecklade kontakter inte minst mellan sydöstra Sverige och Polen, Baltikum, Kaliningradområdet. Bildandet av Euroregion Baltic och Union of the Baltic Cities (UBC) är exempel på resultat från den perioden. Efter Östutvidgningen har strukturfonderna i form av Regionala fonden för Småland och Öarna samt Europeiska Socialfonden varit ovärderliga inte minst för stärka de kommun- och regionöverskridande relationerna.

Regionförbundet i Kalmar län har sedan 1994 haft representation i Bryssel, först genom Sydsams Brysselkontor och sedan 2010 genom Småland/Blekinges gemensamma Brysselkontor. Kontorets verksamhet har inneburit att regionen haft god omvärldskunskap i EU-relaterade frågor och att vi också tillsammans med övriga medlemmar gjort vår röst hörd och kunnat påverka politiken i Bryssel. Detta gäller t.ex. strukturfondsperioden 2014-2020 och frågan om offentligt stöd till lokala/regionala flygplatser.

För att förankra EU-frågorna i den egna organisationen genomförde regionförbundet tillsammans med övriga medlemsorganisationer i Småland/Blekinges Brysselkontor ett delvis ESF-finansierad EU-kompetensprojekt under perioden 2011-2013. Under projektet genomfördes 42 utbildningstillfällen och fyra workshops riktade till ledande politiker och tjänstemän i kommuner, landsting och regioner i de fyra länen. Dessutom fick sju kommuner möjligheten att nyttja en EU-coach för att ytterligare integrera EU-nivån i sitt arbete samt skapa EU-finansierade transnationella projekt. Totalt deltog 585 personer i satsningen. 90 % av deltagarna upplevde att de fått bättre förutsättningar att klara av sina nuvarande arbetsuppgifter och totalt sett bidrog projektet till en kraftig höjning av kompetensen i EU-frågor lokalt och regionalt.

Trots denna stora satsning kan vi inte påstå att EU-nivån idag på ett naturligt sätt upplevs som integrerad lokalt och regionalt i de fyra länen. En delförklaring kan vara den massmediala och politiska tystnad som utredaren pekar på och som fortfarande skapar en kontext där EU-nivån upplevs som något skilt från den ordinarie verksamheten och inte som en integrerad del av det svenska beslutssystemet.

Det är vår uppfattning att utredningen pekar på problem som utmanar både myndigheter, massmedia och utbildningssektorn. Det är nu upp till dessa organisationer att utveckla strategier så att EU-nivån på ett helt annat sätt än tidigare blir en naturligt integrerad del i den egna verksamheten. Med EU-kompetensprojektet skapas en grund för detta arbete i vår organisation och i länets kommun och landsting. Utmaningen nu är att skapa förutsättningar för att den processen ska leva vidare och för det krävs också att EU-nivån blir en naturlig del i den massmediala bevakningen och i det politiska samtalet även efter att de frågor som idag lyfter EU-debatten, et vill säga terrorhot, flyktingkris och Brexit, förlorat i intresse.

De förslag som lyfts i Maria Strömviks utredningen för att förbättra det svenska deltagandet bedömer vi som nödvändiga men inte tillräckliga. För att nå en situation där delaktigheten i EU från kommunal till nationell nivå ur ett demokratiskt perspektiv ska upplevas som tillfredställande krävs förändringar som är betydligt mer djupgående än de förslag som utredningen redovisar.

Vid sidan av förändringar på organisation och myndighetsnivå krävs att EU-nivån lyfts i den massmediala bevakningen och i den politiska debatten. Det krävs fler journalister som bevakar EU-nivån och arbetet i Bryssel, det krävs att EU-nivåns påverkan på lokal och regional nivå blir en naturligt integrerat del av det politiska samtalet i kommuner och regioner, det krävs att EU som en del av den svenska beslutsordningen blir en naturlig och väsentlig del i det svenska utbildnings-systemet. Regionförbundet i Kalmar län arbetar oförtrutet vidare för att ta vårt ansvar för att detta ska bli verklighet.

Ulf Nilsson
ordförande
Regionförbundet i Kalmar län

Helena Nilsson
Regiondirektör
Regionförbundet i Kalmar län